

čiji su kontekst i reference prepoznatljivi. Sam način na koji su plastički oblici organizovani proizvodi humorne situacije. Sve zajedno navodi posmatrača da se seti herojskog doba klasika moderne skulpture, postmodernističkih distanciranih citata, ali i načina na koji i jedno i drugo postaje umetnička i društvena norma.

Todosijević se tokom svoje celokupne umetničke aktivnosti bavi ispitivanjem prirode umetnosti, njenim društvenim kontekstom, razumevanjem i nerazumevanjem, i putevima kojima se uspostavljaju i održavaju umetničke vrednosti. Svoje stavove izražavao je kroz razne oblike umetničke aktivnosti: performanse, instalacije, video radove ili tekstove. Sam način na koji su ti stavovi izraženi svedočio je o distanciranju u odnosu na tradicionalne oblike umetničkog izraza.

Pošto je već jednom uspostavljena takva distanca povratak na naivnost nije više moguć, tako da ponovo posezanje za tradicionalnom umetničkom formom u Todosijevićevoj radu pokazuje još oštrije udaljšavanje i ironiju nego što je to pobuna protiv tradicionalne forme. Kao da svojim tradicionalnim izrazom i načinima izlaganja Todosijevićevi radovi izloženi u Srećnoj galeriji iskazuju dvostruku distancu i ironiju.

Može se reći da su Todosijevićeve skulpture materijalizovane *Priče o umetnosti*, isto tako ironične i oštre. Nad njima kao i nad *Pričama o umetnosti* i s *Pričama* povezanim akvarelima (već izlaganim u galeriji 12+) lebdi pitanje *Was ist Kunst?*

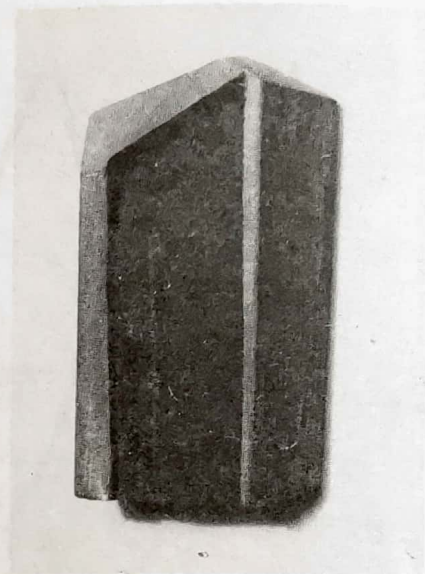
Radovi u akriliku iz serije *Bog voli Srbe* sadrže reference na aktuelni trenutak i svetinje ove sredine, koje su mnogo otvorenije i lakše čitljive. Međutim, ispitivanje prirode umetnosti pojavljuje se kao prava subverzija, jer se odigrava na mnogo suptilnijem nivou. Pitanja su postavljena, a zar postoji bolje oruđe mišljenja od dobro postavljenog pitanja?

Kosta Bogdanović

Galerija Studentskog kulturnog centra,
Beograd

Biljana Aleksić

Posle livnica i kovačnica u Boru, Zenici, Smederevu, posle pneumatskih čekića, čelika, bronzе i bakra, Kosta Bogdanović se vraća miru svog ateljea i toplini drveta. Upravo tu i tada nastaju mali zidni ansambli, sidra kojima se Bogdanović čvrsto drži za tlo konkretnog, a koje nam prikazuje u Galeriji SKC-a. Frenetična aktivnost ustupa mesto dubokom

Kosta Bogdanović / Okrijle III, 1992, drvo - bojeno

miru. Oni koji se sećaju njegove izložbe u Salonu MSU, iz oktobra 1992, i koji žele da uporede tada prikazan materijal i ovaj sa sadašnje izložbe, otkriće i vezu u stalnoj zaokupljenosti umetnikovoj da nastavi kulturu u trenutku kada radi sopstvenu umetnost. Uzdignute na nivo klasike njegove male plastike nam omogućavaju da ponovo koristimo razum u umetnosti, moralu i veri. Taloži već poznate uzlete duha i dalje stvara, dodajući neprestano samom sebi ono što uzastopno stiće. Zaokupljen je trajnom vrednošću izvesnih formalnih ideja i postojanošću najtradicionalnijih skulptorskih medijuma.

Šta bi značile te male plastike da nisu načinjene od drveta? Postoji očevidna međuzavisnost predstave i materijala. Bez obzira da li je obrađeno, bojeno ili ne, drvo zadržava svoju teksturu i obznanjuje svoju prirodu koja u izvesnoj meri uslovljava stvorenu predstavu. Materijalitet drveta diktira formu. Kosta Bogdanović poštuje i poznaje mogućnosti materijala. Razumnim odnosom prema tome šta koja vrsta drveta može i koje su njene granice, dolazi do skladnog odnosa dela prirode i dela ruke. Nema ničega isforsiranog i lažnog, drvo je progovorilo kroz Kostine skulpture i odalo nam hiljadugodišnje tajne. Iz oblika jasena, čempresa, hrasta, trešnje, Kosta izvlači svoje petouglove i druge uglove i potapa ih u plavo, belo i zlatno. Ta dominantna vizantijsko plava boja, zavodljiva i tajnovita, suptilno upotrebljena bez namere da se banalizuje njeno simboličko svojstvo transcendentnog, omogućava da vaskrsne u čvrstom obliku duh i misao svega onoga što

Kostu kao umetnika preokupira. Spokojstvo i mir koji izbijaju iz pažljivo kontrolisanih konkavnih i konveksnih površina, pokret u materiji, prizivaju sublimnu erotiku fino zaogrnutu plavim. I forma i boja i materijal kojima on podjednako pažljivo kontroliše površine, udaljeni su zapravo od svojih tradicionalnih značenja u skulpturi, jer svaki od njih postaje sebi dovoljna celina i ne zadovoljava se ulogom detalja. Ono što je sigurno jeste da se oni nikada neće spojiti da bi stvorili nešto što smo već videli.

Vizantema 8, Islamika, Japanika, Gotička, Nedremano oko, U čast Nam Jun Paik, itd. su neki nazivi tih skulptura. Time što ih Kosta Bogdanović na izložbi ne potpisuje, pokazuje se relativan značaj tih naslova. Oni, u stvari, i nisu bitni, jer je i sam autor te skulpture pustio u svet bez njih. U nekima od skulptura dolazi i do kombinacije samo naizgled potpuno različitih materijala drvo – metal, jer im obrada ipak daje zajedničke crte. Nije slučajna, recimo, izbor bronzne za figurinu *U čast Nam Jun Paik*, jer je taj savršeni blesak koji ona daje iz svoje dubine, taj "feed back" moment za Kostu od izuzetnog značaja.

Te skulpture nagoveštavaju život i neprekinuti vitalitet, mirne su, i prvo i poslednje im je da budu radost oku, jer ako one nešto znače, onda to značenje leži u našoj percepciji. Verujem da bi i sam autor voleo da ih gledamo i doživljavamo onako kako on posmatra irske minijature: prati liniju i ne obraća pažnju na motiv. Putovanje "oka i duha" koje nudi Kosta Bogdanović relativizuje strogo racionalni pristup tom radu, jer to je umetnost duše i zahteva jednako duševnog posmatrača.